

deze drie werkvormen, hoewel ze per werkvorm toch verschillende accenten krijgen. Er wordt in dit onderzoek vanuit een gedeeld concept naar de praktijk gekeken, maar anderzijds zullen bevindingen uit de praktijk het concept ook mee beïnvloeden. De **onderzoeksactiviteiten** verlopen dan ook op twee manieren: enerzijds wordt er via bijeenkomsten gezocht naar een gemeenschappelijk theoretisch concept inzake herstelrecht, anderzijds wordt (een gedeelte van) de praktijk wat betreft herstelgerichte afhandelingen voor minderjarigen in Vlaanderen onder de loep genomen, waarbij elke onderzoeksploeg grondig één van de drie werkvormen bestudeert.

De **concrete onderzoekspraktijk** houdt in dat de onderzoeksequipe van de Gentse Universiteit in het bijzonder de werkvorm bemiddeling-vereffening als onderzoeksobject heeft, de vakgroep criminologie van de VUB neemt de werkvorm leerprojecten voor zijn rekening en de Onderzoeksgroep Jeugdcriminologie van de K.U.Leuven onderzoekt de werkvorm gemeenschapsdienst.

Bij aanvang van het project werd gekozen voor een bevraging van de praktijk van de diensten die reeds door de Vlaamse overheid worden ondersteund, maar teneinde vergelijkingen mogelijk te maken, kan deze empirische studie voor bepaalde werkvormen niet beperkt blijven tot deze diensten. Om te komen tot een volledige inventarisatie van en inzicht in de gangbare praktijk van herstelgerichte afhandelingen dient ook een deel van de voorzieningen die gemeenschapsdienst en/of leerprojecten organiseren en die daarbij gesubsidieerd worden door het Ministerie van Justitie via het Globaal Plan te worden bevraagd. De eventuele selectie van die diensten wordt toegepast met het oog op het in kaart brengen van wezenlijke verschillen.

Het project dient te zijn afgerond tegen eind 2002.

Sigrid VAN GRUNDERBEECK
Onderzoeker K.U.Leuven

Herstelgericht groepsoverleg

WAT IS HERGO?

In zijn oorspronkelijke vorm bestaat een Family Group Conference (FGC) uit begeleid overleg tussen, (1) de dader en zijn gezin, soms ook leden van de bredere achterban, (2) het slachtoffer, eventueel ook zijn/haar 'supporters', en (3) een gespecialiseerd politieofficier, gericht op het vinden van een constructieve oplossing voor de gevolgen van het delict (schade, relaties, samen-

leving). Family Group Conferences werd voor het eerst op grote schaal gebruikt, toen het in 1989 werd opgenomen in de Nieuw-Zeelandse *Children, Young Persons and their Families' Act*. Deze Act (wetgeving) leidt ertoe dat FGC wordt gebruikt in elk geval van jeugddelinquentie: ofwel verwijst de politie door naar een FGC, ofwel moet de jeugdrechter naar een FGC verwijzen, vooraleer een vonnis te vellen. Op deze manier werd FGC de standaardmanier in het omgaan met jeugddelinquentie. Later kwam FGC ook naar voren in andere landen zoals Australië, Canada, Noord-Amerika, Engeland en vrij recentelijk ook Nederland. Elke opzet in de verschillende landen legt zijn eigen accenten, maar het basisstramien blijft hetzelfde. In België loopt nu een experiment rond FGC in de context van jeugddelinquentie, onder wetenschappelijke begeleiding van de Onderzoeksgroep Jeugdcriminologie,¹⁵ Katholieke Universiteit Leuven en gefinancierd door de Vlaamse Gemeenschap. Bij de uitwerking van dit experiment ontstond dan ook de Nederlandstalige vertaling Herstelgericht Groepsoverleg, of Hergo.

ONTSTAAN VAN HET PROJECT ROND HERGO

In 1999 ging prof. WALGRAVE naar Nieuw-Zeeland en Australië en woonde een aantal conferenties bij. Overtuigd van de meerwaarde van deze aanpak van jeugddelinquentie, kwam hij naar België terug en contacteerde de Koning Boudewijnstichting, alsook verschillende bemiddelingsdiensten. Allan MCRAE, een bekende trainer in FGC uit Nieuw-Zeeland, kwam in mei 2000 naar België en gaf een training aan een aantal mensen van onder andere de bemiddelingsdiensten. Bij de Vlaamse Gemeenschap werd geld gevonden voor de start van het project en de wetenschappelijke opvolging ervan.

Ter voorbereiding van het project werden een stuurgroep en methodiekgroep opgericht, waar inhoudelijke discussies over het concept werden gehouden en waar tevens een model werd opgericht van FGC voor de inpassing in het huidige Belgische jeugdrecht. Er waren contacten met de verschillende betrokken partijen: politie, balie, jeugdrechters, sociale dienst van de jeugdrechtbank, slachtofferhulp en het parket.

Het project wordt beschouwd als een experiment, in die zin dat wordt nagegaan of Hergo kan werken in België en zo ja, onder welke voorwaarden.

15. O.l.v. prof. L. WALGRAVE met als onderzoeker I. VANFRAE-
CHEM.

Het experiment loopt in vijf verschillende arrondissementen in Vlaanderen: Leuven, Antwerpen, Brussel, Hasselt en Tongeren. In deze arrondissementen werden bestaande bemiddelingsdiensten betrokken om de praktijk van Hergo te verzorgen. Via de stuur- en methodiegroep wordt een eenvormig model gezocht, maar tegelijkertijd wordt rekening gehouden met de verschillen met betrekking tot de gerechtelijke arrondissementen en de bemiddelingsdiensten.

Het doel van de wetenschappelijke opvolging is te onderzoeken of Hergo goed functioneert, waarvan dat afhangt en voor welke doelgroepen het gebruik ervan gepast is. Het goed functioneren van Hergo houdt de volgende elementen in: ten eerste dat het kan worden ingepast in ons huidige jeugdrechtsysteem. Vervolgens dat de rechtswaarborgen van alle partijen worden gegarandeerd. Ten derde is het belangrijk dat de partijen tevreden zijn over hun deelname aan en de gevolgen van Hergo. Ook het versterken van de achterban van de dader wordt als een belangrijk gevolg van Hergo beschouwd. En ten laatste wordt ook de recidive van de jongeren nagegaan.

Verskillende onderzoeksinstrumenten zijn voorhanden. Eerst en vooral gaat het hier om een actie-onderzoek, wat inhoudt dat de onderzoekers medebetrokken zijn op het goed functioneren van het experiment en er nauw wordt samengewerkt met de mensen in de praktijk. Voor de materiaal-inzameling wordt een veelheid van technieken gebruikt: dossieranalyse; observaties van de Hergo-sessies; bevraging van daders en slachtoffers; bevraging van de ouders van de dader; thematische gesprekken met de betrokken partijen uit het rechtssysteem; verslagen door de moderatoren; en volledige opvolging van elk dossier, vanaf de verwijzing tot na de uitvoering van de gerechtelijk bekrachtigde overeenkomsten en van eventueel nadien nog vastgestelde recidive.

De planning van het wetenschappelijk project is als volgt: vanaf de start van het experiment in de verschillende arrondissementen worden alle sessies bijgewoond en de betrokkenen geïnterviewd. Tegen eind 2002 wordt de eindrapportage voorzien.

Inge VANFRAECHEM
Onderzoeker K.U.Leuven

Jongerenprojecten in de veiligheids- en samenlevingscontracten

INLEIDING

Problematisch gedrag van jongeren is geen nieuw fenomeen. Vanuit verschillende hoeken worden signalen opgevangen dat jongeren steeds vaker en steeds verder de grenzen van het toelaatbare overschrijden. Daartegenover staat dat deze indruk moeilijk te staven is, omdat er voor gans België geen precieze, kwantitatieve gegevens over jeugddelinquentie bestaan. Deels te wijten aan de vaagheid van cultuurgebonden begrippen zoals overlast, rebellie, tucht, respectloos gedrag,¹⁶ of de interpretatieve leeftijds-klasse 'jeugd', maar deels ook aan het gebrek aan degelijke statistieken voor de 'als misdrijf omschreven feiten' gepleegd door minderjarige daders.

Dit neemt niet weg dat er heel wat maatregelen worden genomen om 'de jeugd' op het juiste pad te brengen en te houden. De klassieke beschermende reactie op jeugddelinquentie heeft vanaf het begin van de 20e eeuw een eerder educatieve dan een sanctionerende functie. Sinds een tiental jaren wordt daar een specifiek preventiebeleid aan toegevoegd via het afsluiten van contracten met 75 Belgische steden en gemeenten. Via de veiligheids- en samenlevingscontracten enerzijds en de preventiecontracten anderzijds worden projecten gesubsidieerd die tegemoet komen aan de plaatselijke veiligheidsbehoeften en het onveiligheidsgevoel van de burger.¹⁷ Dit artikel wil de jongerenprojecten die ingeschreven zijn in deze contracten zo kort maar precies mogelijk schetsen. Verregaande conclusies zullen niet mogelijk zijn, maar op basis van dit beeld kunnen wel enkele hypothesen worden geformuleerd.

OPZET EN METHODE

Er wordt vertrokken van de 21 veiligheids- en samenlevingscontracten voor Vlaanderen en Brussel, die in een van hun hoofdstukken wel

16. Uiteraard, wanneer zaken als tuchtproblemen op school, generatieconflicten, overlast, pesten, spijbelen, rebellie, rondhangen in groep of op straat als 'jeugddelinquentie' worden beschouwd, is het niet verwonderlijk dat 'jeugddelinquentie' lijkt toe te nemen.

17. De voorwaarden om dergelijke contracten af te sluiten worden bepaald door de K.B.'s van 10 juni 1994 en 5 juli 1994 (B.S. 30 juni 1994) respectievelijk voor de veiligheidscontracten en preventiecontracten. Voor een korte schets van het Belgische preventiebeleid, het Vast Secretariaat voor het Preventiebeleid en de verschillende contracten zie onder andere: K. VAN LIMBERGEN, S. WALGRAVE en I. DEKEGEL, *Veelbelovende Preventie*, Vast Secretariaat voor het Preventiebeleid, 1996, p. 3 e.v.